

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Pe pošti prejemanj velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemanj velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 30 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravištvo in ekspedicija v „Katoliški Tiskarni“, Vodnikovu ulici št. 2.

Oznaniila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 273.

V Ljubljani, v torek 29. novembra 1892.

Letnik XX.

Zmešnjave na zmešnjave.

Leta 1867., ko se je vpeljal dualizem, po imenu uvedla narodna enakopravnost, zdelo se je, da se je našla pot, po kateri se bodo zadovoljili avstrijski narodi. Ali če si ogledamo danes natančneje naše javne razmere, pa vidimo, da je nezadovoljnost in zmešnjava večja, nego je bila tedaj. Nezadovoljnost onostran Litve, nezadovoljnost to stran Litve. Vsak pravi avstrijski rodoljub se mora povprašati, kaj je temu uzrok?

Če razmere dobro premislimo, pa moramo priti do prepričanja, da največ liberalizem, ki je podkopal tla krščanske pravice in postavil za načelo silo močnejšega. Iz tega načela izvira tudi takó imenovano izključno narodno stališče, katero ne more nikdar privedi narodov do kakega sporazumljenja.

Kateri narod se čuti močnejšega, vsak po tem načelu zatira drugega.

V prvi vrsti v naši državni polovici zatirajo Nemci slovanske narodnosti, v oni državni polovici pa Madjari pritiskajo z znano brezozirnostjo Slovane in Rumune.

Pa ne le Nemci in Madjari, temveč tudi druge narodnosti se bolj ali manj ravnsajo po tem lažiliberalnem narodnem načelu. Italijani na Primorskem zatirajo Slovence in Hrvate, Poljaki Rusine. Nekateri Hrvatje v Dalmaciji in na Hrvatskem nočejo ničesa slišati o Srbih.

To pa prouzročuje, da narodi v Avstriji drug drugemu nič ne zaupajo, kar pa ovira vsako uspešno delovanje. To je uzrok, da ne pridemo do narodne enakopravnosti, ker mnogi narodi ne marajo biti enakopravni z drugimi narodi, temveč hočejo biti prvi, bodisi že, da svoje prvenstvo zahtevajo po svojem številu, po svoji višji omiki ali po svojem zgodovinskem razvoju.

Nasprotje mej avstrijskimi narodi bi ne bilo tako veliko, da nekateri politiki vedno ljudstev ne podpihujejo. Narodi bi naposled že radi mirno mej seboj živeli. Tako se je pa vgnezdila taka nezaup-

nost, da skoro še pogajanja mej narodnostmi niso mogoča. Nemci nočejo slišati o češkem državnem pravu, ker se bojé, da jih bodo Čehi ravno tako zatirali, kakor Madjari zatirajo druge narodnosti, Čehi se iz enakih vzrokov upirajo dunajskim punktacijam.

Kdaj bode pač bolje? Tako dolgo ne, da se izruje korenina, iz katere vse to zlo izvira, liberalizem, in da krščanske ideje zopet prešinejo vse avstrijske narode.

Cerkev ne pozná nobene prednosti mej narodi, in zatorej se po njenih načelih dáda taka nasprotja najbolje poravnati. Dokler pa bodemo stvari vravnavali po drugih načelih, tako dolgo ne bode miru.

Pri vredbi razmer mej raznimi narodnostmi je treba za podlago vzeti le krščansko pravico. Odrediti je pa treba skrajne stranke, katere zastopajo načela, nasprotujoča narodni enakopravnosti.

Zadnji čas bile so na Dunaju velike zmešnjave in kazalo se je, da se bode zdrobil vpliv zjedinjene levice. Ali mi takoj s prvega nismo dosti od tega pričakovali, ker pri sedanjih razmerah ni lahko postaviti močne konservativne večine. Mladočehi namreč nočejo podati roke drugim konservativnim močem v složno delovanje. Taaffe se zopet pogaja z levičarji, in kakor se govori, bode uspeh teh posvetovanj tak, da se osnuje nova večina iz liberalnih Nemcev, Poljakov, Italijanov in Rusinov.

Taka večina avstrijskih narodnostij ne bode zadovoljila, ker je ne bode vodil pravi krščanski duh, temveč bode nezadovoljnost le še povečala. Napravila bode le še nove zmešnjave, katere pa morajo pripeljati narode do prepričanja, da iz teh zmešnjav ni druge poti, kakor pot, katero Avstriji kaže njena zgodovina; jedino le krščansko misleči in delujoči Avstriji zagotovljen je trajen obstanek.

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. novembra.

Notranje dežele.

Mladočehi. Ugoden pravorat avstrijske notranje politike seveda pripisujejo Mladočehi svoji

odločni politiki. Kdor pa stvari pazno zasleduje pa ve, da je ta prevrat pripisovati temu, da so Mladočehi nastopili malo zmernejšo politiko in so zlasti na shodu v Pragi pokazali, da neso več naravnost nasprotni veleposestnikom. Na tej podlogi so potem vplivni možje s češkega veleposestva začeli na Dunaju delovati za sporazumljenje mej češkimi strankami in vlado. Grof Taaffe je s svojim govorom v državnem zboru Mladočehom nekako pogladil pot, da se lahko pridružijo desnici. Vsa avstrijska politika je sedaj odvisna jedino od tega, kako bodo Mladočehi razumeli položaj. Če bodo pomagali obnoviti prejšnjo desnico, bodo levičarji kmalu zgubili odločilni vpliv. Ako bodo pa Mladočehi vladi le delali opozicijo in pri vsaki priliki spravili češko državno pravo na dnevni red, bode pa vlada zopet morala se bolj približati levi, katera bode potem še mogočnejša. Češkega državnega prava pa sedaj vlada po ustavnem potu še ne more izvesti, poprej more sedanja levica še bolj razpasti. To se bode pač tudi zgodilo, ako ne bode mogla volilcem pokazati nobenih uspehov. Protisemitizem vedno huje gloda avstrijski liberalizem in ga bode izgledal, če levica ne bode dobivala vedno novih močij od zgoraj.

Grof Taaffe in Madjari. Grof Taaffe se ni zameril samo Nemcem, da ni kneza Schwarzenberga odločno zavrnil, ko je govoril o češkem državnem pravu, temveč tudi Madjarom. Budimpeštanski listi pišejo, da bodo Madjari zahtevali, da se za nje vpelje samo personalna unija, ko bi se kako razmere preminjale v naši državi. Madjari se očitno bojé, da bi se z obnovljenjem češke države ne opomogel slovanski živelj, kar bi vplivalo še na Ogersko, zaradi tega pa zahtevajo, kolikor se dá, popolno ločitev, da bi kako tako vplivanje ne bilo mogoče. Nekoliko je pa pisava madjarskih listov le strašenje, da bi se grof Taaffe ne upal dalje kaj storiti, kar bi liberalcem ne ugajalo. Ogerski in naši liberalci živé v prijateljstvu in so pripravljani, takoj drug drugemu priteči na pomoč. Pa vsaj oboje vojdi isti življi, namreč židje. Ti se pa bojé, da bi se v naši državi bodi si v tej ali oni državni polovici ne okrepli konservativni življi, ker to ni v židovskem gospodarskem interesu. Madjarom in liberalcem seveda ne ugaja, če je knez Schwarzenberg opozoril, da bodo Madjari sami do tega pritrali, da se bodo morali razmere v naši monarhiji premeniti, če bodo nadaljevali politiko, katero so začeli. Gospodje v Budimpešti menda mislijo, da je grof Taaffe poklican pred vsem, Madjare braniti.

LISTEK

Kopalisce in Kneippovo zdravisce v Kamniku na Kranjskem

slóve ravnokar na svetlo izšla in 84 strani v osmerki obsegajoča lična slovanska knjižica, ki jako mikavno in poljudno opisuje kamniško kopalisce in okolico kamniško, katero se je v poslednji dobi jako priljubilo občinstvu domačemu a tudi inostrancem.

Navajajoč v početku „Splošne stvari“, pojasnjuje knjižica čitatelju „Zgodovinske črtice“, namreč da je park z vodnim zdraviscem, zdraviskim slopjem in štirimi vilemi v ozemlju mekinske občine.

Pred 50 leti se so imeli v Mekinah vsa oblastva okraja kamniškega svoj sedež. V samostanu, najstarejšem v deželi, ki je prizidan mekinski cerkvi, bivalo so nekaj Klarisarice. Ta samostan je jedini, katerega je brez tuje pomoči leta 1287 ustanovila in odsihdob vzdrževala plemenita kranjska rodbina, gospodje Gallenberški.

Mnoge redovnice so bile iz prvih kranjskih rodbin, kakor pričajo imena: Hebenstreit, Rabens-

berg, Peyschat, Ostermann, Gerlachstein, Paradeiser, Scharfenberg, Lamberg, Haller, Chron, Attems, Batthyányi, Auersperg itd. Prva opatica je bila ustanoviteljica hči Klara Gallenberška, poslednja Marija Mehtilda baronica Gall.

Okolu leta 1380 sta se razprla konvent in mesto kamniško radi nekaterih posestev in pravic. Izbrani razsojevalec Herman grof Oeljski je prisodil mestu, da sme uživati dotična posestva, da pa mora, pripoznavaje, da so last samostanska, vsako leto dati samostanu funt popra. Še danes slóve brv iz Mekin v Kamnik nemški „Pfeffersteg“.

Samostan mekinski je razpustil cesar Jožef II. leta 1782 ob jednem s mnogimi drugimi samostani na Kranjskem. Skupno premoženje so cenili takrat na 140.597 gld., letne dohodke pa na 6775 gld. Mekinska graščina je imela podložnikov v 80 vaseh. Iz imetja tega samostana in v istem času razpuščenega samostana Dominikank v Velesovem se je ustanovila verska in farna blagajnica, iz katere so se v prvi vrsti plačevale pokojnine izstopivših nun. Prebitek in po smrti dotičnih nun ves dohodek moral bi se bil po nekem dvornem dekretu z dne 28. februarija 1782 porabiti jedino le „v pospeševanje verskih namenov“.

Na večkratno prošnjo kranjskih stanov je pa cesar Franc I. z dekretom z dne 16. julija 1792 iz dohodkov teh dveh samostanov določil 36 mest za c. kr. ustanovo plemenitih gospic vojvodine Kranjske. Takih mest, znašajočih po 210 gld. na leto, je sedaj 15. Pravico do teh ustanov imajo gospice, katerih očetje so bili članovi kranjskega stanovništva ali pa vsaj viteškega rodu, in one, katerih očetje imajo zaslug za deželo, oziroma, ki so si pridobili zasluge s tem, da so bili tekom desetih let službovali v deželi n. pr. kot cesarski svetniki ali štabni častniki in so ubogi ter imajo po več otrok. Predlaga dotične gospice deželni odbor, ustanove pa podeljuje presvetli cesar sam. — Dandanes je mekinska graščina last barona Otona Apfaltrerna.

Dalje je poglavje o „Kopelih in načinu zdravljenja“; na 9. strani obseza „Kneippovo zdravljenje“, in zlasti v minoli seziji 1892 so gostje živahno pohajali to vodno zdravisce, koje sam č. gosp. župnik Kneipp živo priporoča bolnikom v obče in zlasti bolnikom, dohajajočim iz južnih dežel našega cesarstva, ker je zdravisce pri č. g. župniku Kneippu v Würshofau prenapolnjeno. Navesti hočemo le nekatere slučaje o velikanskih zdravilnih uspehah kam-

Vnanje države.

Borba proti cerkvenim šolam na Francoskem. Liberalci francoski na vse mogoče načine rujejo proti cerkvenim šolam. Te dni je občinski zbor v Ferté-Bernardu sklenil, odtegniti vse podpore rodbinam, ki pošiljajo otroke v cerkvene šole. To je prav lepa svoboda!

Nihilisti se zopet začnjenjo gibati v Rusiji. Dobro vedeti, da ruski kmetje neso posebno zadovoljni, so nihilisti jeli nagovarjati kmete, da naj se upró. Agitatorji pa navadno ne prihajajo v vasi, temveč s pismi nagovarjajo kmete k vetaji. Vlada je zatorej naročila policijskim organom, da naj odpro pisma, kmetom namenjena, in jih dalje odposljejo samo, če v njih ni nič nevarnega. — Ruska vlada je že pregnala silno veliko število nihilistov v Sibirijo, druge so obesili, a vendar nihilistiško gibanje še ni prenehalo. Sredstva, s katerimi vlada zatira nihilizem, torej neso prava. Treba pred vsem pametnih političnih in narodnogospodarskih reform.

Izvirni dopisi.

Iz Celovca, dne 22. nov. (Koroških nemščurjev „parteitag“). [Konec.] Kot tretji v tej vrsti se je oglašil znani velikan-slavofag in mojster puhlih fraz — Armand pl. Dumreicher, ki se je oslavil že l. 1873 kot uradnik v presidijalni pisarni naučnega ministerstva izdavi knjižico, v kateri priporoča vladi, naj nikar ne pripušta, da bi se na vseučiliščih ali srednjih šolah uvel slovenski jezik kot učni jezik, in kjer z znano nemško „temeljnostjo“ dokazuje, da je avstrijska država „samo nemška kolonija“!! Tega moža, ki Slovanov kar ne more živih videti, pobrala je celovška trgovinska in obrtniška zbornica za svojega poslanca. Bržkone bode obrtniji in trgovini pomagano, ko po želji pl. Dumreicherja izgine s svetovnega pozorišča zadnji „bindišar“. V ostalem je trobil pl. Dumreicher stare svoje fraze o jedino zveličalnem nemštvu in se kar najkrepkeje vjedal, da delajo na Koroškem „nemir“ tuji, ljudje „die meist gar nicht unsere Landesgenossen sind!“ — No, tako besedičiti ima res nujen in tehten vzrok pl. Dumreicher, rodod — Dunajčan! Kdo hujska? Izmed ostalih bedastih fraz bodi kot uzorec prave budalosti navedena še sledeča: „auch jetzt noch immer besitzen unsere slovenischen und clericalen Gegner das Ohr der Regierung; bald können sie es wieder ausschliesslich besitzen“. Res bistroumno! Kdor zna, pa zna!

Za Dumreicherjem oglašil se je še neizogibni Ghon, ki je „in warmer Sprache“ zahvalil Luginu za „izvrstno“ poročilo. Na to se je hitro odzval še Lugin z bobnečo, — savé zopet lažljivo — frazo, ki se je kajpak zopet dotikala — Slovencev.²⁾

¹⁾ Dalje: „Aus den Nachbarprovinzen wirken sie herüber über die Grenze, am Sitze der Staatsleitung spinnen sie ihre Ränke, mit jeder Volksart slavischen Stammes, mit den Dunkelmännern aller Zungen verbinden sie sich gegen uns.“ Pač — zanimivo!

²⁾ „Es müsse einerseits dem verhetzten Theile des slovenischen Volkes die Erkenntnis beigebracht werden, das ihre landfremden Führer oder eigentlich Verführer nichts Gutes mit ihnen vorhaben und es müsse andererseits der Regierung bewiesen werden, dass die Eintracht nicht gefördert werde, dass es keinen Segen bringe, wenn zwei in einem Lande lebende Nationalitäten künstlich einander entfremdet werden.“ Duhovito! Dop.

Tako se je začelo s Slovenci, nadaljevalo s Slovenci, končalo s Slovenci! A gotovo se oglašil še ob kratkem zopet kak „temeljiti“ nemški ali čifutski časnikar, ki dokazuje črno na belem, da je Koroška vsa — nemška, da je tam slovenščini že odklenkalo!

Sklenjene resolucije in izoljeni „generalštáb“ (širši in ožji) navedel je „Slovenec“ že v št. 261 od 15. nov. t. l.

Zvečer je bil komers, pri katerem se je na star germansk način popivalo na zdravje nemštva. Teklo je vina, da se je ubogo Slovenstvo kar potapljalo v tem morju in da je drugo jutro bilo videti dokaj pustih glav po Celovcu. Da se je i govorilo in da so govorniki jahali visokonemškega konja, — kdo bi se temu čudil?? Kakor velé „Fr. Stimmen“, bila je „die allgemeine Stimmung eine national gehobene“. Besedičilo se je mnogo der pogrevale že stokrat ovržene — „sit venia verbo“ — puhlosti, ter kolikor le mogoče ostudno in robato udrihalo po Slovencih.

Dr. pl. Hibler nazdravljaj je „velikemu nemškemu ljudstvu“. — Oglasil se je tudi zopet frazovec Ghon; proslavljal našo šolo in se kazal starega „prijatelja“ Slovencev³⁾; tudi ni zabil poudarjati, da jedino „das Sonnenlicht deutscher Aufklärung“ (!) more zveličati Slovence!!

Dr. Steinwender je odkritosrno izrekel, da se poveljem izvoljenih 12 „generalov“, nikdar ne mara klanjati, in proslavljal koroški „mir“, ki se moti „meist über die Karawanken herüber“, pozivljaj zborovalce, naj obranijo ta mir, ter dodal: „Und damit dies gelinge, werfen wir die Friedensstörer hinaus!“ Taka surovost obsoja sama sebe; videti je, da je ultranemški g. doktor, ki vidi zveličanje le v proslavljeni Bismarkovini ter pričakuje rešitev človeštvu le od pruske „pikelhavbe“, vrlo dobro hodil v nauke pri pruskih „eksercirmojstrib“.

Sloviti „schriftenleiter“ zloglasnih „Freie Stimmen“, V. Dobernik, je v imenu „koroške dežele“ pozdravljaj koroškim poslancem ter tako poskrbel za komični del večera.

Neki dr. Krainc je poudarjal: „Wir Deutsche fürchten Gott (??), sonst nichts auf der Welt.“ No, no, le ne toli širokoustiti se, — to je preveč smešno! Bojite se celó nas „bindišarjev“, — kajti čemu ste sicer zbobnali svoj „parteitag“, pri katerem se je sleherni govornikov pečal le s — Slovenci!?

„Schlusseffekt“ oficijelnemu delu komersa je napravil narodni izdajica dr. Abuja, ki je govoril v imenu koroških nemškutarjev, ali kakor se je on tako ljubko blagovoli izrazil: „Im namen der fortschrittlichen Slovenen des Landes, die gern mit den deutschen Brüdern Hand in Hand gehen!“ — Res izborna fraza, na katero naj bi si vzel g. dr. Abuja

³⁾ „Wir wollen, dass unsere slovenischen Landsleute durch die Kenntniss der deutschen Sprache an Bildung und Wissen gewinnen und wer bei uns in Kärnten gegen die Erlernung des Deutschen in der Volksschule ist, der ist kein Freund des slovenischen Volkes, sondern das Gegentheil. (Zustimmung.) Was nützt den Slovenen das sogenannte Neuslovenisch, also eine Sprache, die erst mühsam zusammengestoppelt wurde und welche die Leute gar nicht verstehen.“ Klanjamo se Ghonovi bistroumnosti! Dop.

niškega vodnega zdravišča po načinu župnika Kneippa.

Dne 24. avgusta lanskega leta je prišla v kamniško zdravišče 20letna deklica Marija Golob iz Luč na Štajerskem zaradi hude bolezn na očeh. Ubožica je videla na jedno oko le prav malo, na drugem je bila popolnoma oslepela. V sled skrotuloznega vnetja se jej je gnojila roženica. Deklica se je zdravila malone izključno uporabljajem vode po Kneippovi. Ostavila je zavod že začetkom meseca septembra popolnoma zdrava in sposobna za vsako delo.

V dveh drugih malone enakih slučajih (pri dveletnem otroku in desetletni deklici) se je letos meseca avgusta dosegel izvrsten vspeh, o čemer pričajo drugi bolniki, ki so se takrat zdravili v tem zavodu.

Gospod Ignacij K., gostilničar v Ljubljani, trpel je pet let za kronično kostnico in roke in noge so mu bile hudo otekle. Vsako gibanje mu je provzročevalo silnih bolečin. Iskal je bil zdravja v raznih toplicah, ali zaželenega vspeha ni bilo; dne 27. avgusta t. l. je vstopil v kamniški zavod ter se je zdravil tekom 14 dni po Kneippovi metodi. Dne 10. septembra je ostavil zavod popolnoma zdrav.

Dvainvajsetletna kmetijska deklica Katar. Jeraj

iz Vodice na Kranjskem je bila bolna na hrbtnici in vsled kroničnega vnetja popolnoma hroma. Priplesli so jo v zdravišče dne 1. avgusta letošnjega leta. Za 14 dni se ji je izdatno zboljšalo zdravje; za pet tednov je mogla hoditi že sama in šivati na stroju.

Gospa Konstantina Sch., uradnikova vdova iz Pulja, trpela je za revmatsično nervoznostjo v hrbtu in v nogah. Bila je poprej dlje časa v Krapini in tudi v drugih kopeljih, ne da bi bila našla pomoči. Trasel jo je mrz tako hudo, da je celó v najhujši vročini ni ogrela nobena odeja. V Kamniku se je zdravila po Kneippovi metodi, polivanjem in kopeljo tako dohro, da je v dobi od 3. avgusta do 1. septembra popolnoma ozdravela. Bolnica je bila že priletna.

Nastopna poglavja obsezajo: Bivališče (zdraviško poslopje), hrano, zabave, popis in cene stanovanj, cene v kopeljih (banjah) in v plavališču, v vodnem zdravišču; dalje šetališča in izlete, n. pr. v mekinskem gozdu, v Godič, v Stahovico, k bistrškemu izvoru, v Črno, Bistričico, v Tujnice, k „Nograšču“, ob bistrškem bregu na Perovo, na Stari grad, v Vrhpolje in v „Sotesko“, v Nevlje in k Pakovemu mlinu. Končno omenja knjižica izlete pe železnici, n. pr. v Trzin, Domžale in v Homec, od

kak — patent! Napival je „12 apostolom“⁴⁾, ki imajo hoditi v deželo in propovedovati ljudstvu „Fortschritt und Friedfertigkeit“!!

Toliko bodi omenjeno o „schlagerjih“, ki so se klatili pri komersu. Odgovarjati na vse neslanosti, ki so se brusile, bilo bi preveč časti skazovati tem ljudem!

To v glavnih potezah „facit“, prvega koroškega „parteitaga“, o katerem bode govor izvestno še na drugem mestu! Res čudimo se, kako je bilo mogoče v kratkih urah sklatiti toliko podlih neresnic, pretiravanj, sumničenj in smešnih lažij!

Nspovedal se nam je boj! Pač nepotrebno delo! Saj ima koroški Slovenec proti brezobzirnemu sovražniku biti borbo za obstanek svoj že od pamti-veka! On bil bo jo i nadalje „za krest častni i slobodu zlatnu“, za vero, dom cesarja, zaupajoč, da i nasprotna sila razpade v nič, iz katerega je nastala!

Vsaka sila do vremena! Slovenci, ne udajmo se!

V Zagrebu, 25. novembra. (Kopališče v Cirkvenici. — Plitvička jezera.) V hrvatskem Primorju so se začela v novejšem času vrejevati morská kopališča na več mestih, kajti podnebje je v teh krajih zares tako prijazno, da prekaša mnoga druga morská kopališča, ki so že davno na glas.

Krivi smo seveda deloma Slovani sami, da se taki lepi predeli zapuščajó. Mi sploh nismo dovolj delotvorni, pa nam zatorej večidel tuji poberejo ves dobiček. V tem pogledu se je pri nas v zadnjem času obrnilo na bolje. Posebno se v tem oziru odlikuje mesto Cirkvenica, kjer se bode sčasoma vredilo najlepše morské kopališče.

Občinsko zastopstvo se trudi na vse mogoče načine, da se ta lepa in koristna misel izvede čim prej. Prav umestno je bilo tedaj, da je občinsko zastopstvo podarilo nadvojvodi Josipu velikansko poslopje poleg Cirkvenice, v nadi, da ga prejasni nadvojvoda prenaredi po svojem ukusu.

Nadvojvoda Josip je ta dar sprejel ter se občinskemu zastopstvu zahvalil zánj v hrvatskem jeziku. Že spomladi se bode začelo to poslopje popravljati, kajti nadvojvoda je sklenil prirediti ga za invalide, ki bodo prihajali v toplice iskat si zdravja.

Okoli poslopja je prostoren vrt, pa ga misli nadvojvoda spremeniti v krasen park za kopališčne góste. Ker je to poslopje tudi zgodovinske važnosti (bilo je namreč grad glasovitih Frankopanov in kasneje samostan pavlinski), bode se pazilo pri popravljanju na starine, kolikor se bode dalo, pa je to tudi za našo prošlost važno. Da se tuji preveč ne okoristijo s posestvi v okolici Cirkvenice, kjer se bo zidalo več vil in hótelov, prevzela je prodavanje pojedinih parcel sama vlada, ki bode tudi sama gledala, da se ves kraj nasadi z lepimi šumicami in drevoredi.

Če se bodo vse osnove za to kopališče izvele, kakor se misli, bode to druga Opatija, ali hrvatska, ne tuja, kakor že nekateri krokarji po časopisih pišejo in celó želé, da se lepo hrvatsko ime Cirkve-

⁴⁾ Med katerimi je pa lepo število Judéž ev-renegatov. Dop.

koder je prelep razgled proti Ljubljani in Kranju in na kamniške planine.

V knjižico je vtisnjenih 11 ilustracij, vzete iz knjige: „Bilder aus Krain.“ Te ilustracije nam v jako finem tisku razložno pradočujejo: Kamnik (predmestje Šutno) s Starim gradom, Mekine, tvornico za smodnik, kopališče in Kneippovo zdravišče, elegantno zdraviško poslopje, vilo Neptun, Mali grad v Kamniku, Zapriški grad pri Kamniku, nagrobni kamen viteza Gallenberškega v mekinski cerkvi, globelji „Predaselj“ v Bistriči, kočó za turiste v Bistriči in Glavni trg v Mengišu.

Nekatere slovniške hibe bi bil pisatelj lahko opilil, n. pr. „opravo“ te tvornice vodi itd., dalje: pod „taboj“ vidiš.

V obče bo pa ta knjižica dobro došel kažipot sosebno bolehnim ljudem, iskajočim ljubega zdravja v tem prijaznem, divnem kraju ob vnanju 2860 metrov visokih kamniških planin, kojih istoki sezajo do kopališča in so skriti v prelepo jelovino in smerakovino.

Bližnje planine, krepilni planinski vazduh; izberna, čista planinska voda, pripravna šetališča po gozdovju — vse to ima že samo ob sebi veliko zdravilno moč in blagodejno vpliva na slabotne in nervozne góste. A. S.

nica spremeni v italijansko „Santa Elena“ po bližnji vasi, ki se pa zove „Sveta Jelena“ po hrvatski, kajti tukaj ni nobenega Talijana.

Taki so ti naši sosedi, bodisi že Madjar, Talijan ali Nemeč, da nam še imena našega ne privoščijo, češ, da je lepše, če ga zavijajo po njihovem jeziku, in da se laglje isgovarja. Koliko pokvek ne nastane na tak način iz naših lepih imen, ki se stokrat grje glasé prestavljena na tuj jezik. Ne dajmo si grditi naših imen od takih šovinistov in sovražnikov našega naroda, ugo zahtevajmo strogo tudi od tujcev, da se rabijo imena le v našem jeziku. Naj se enkrat navadijo naši sovražniki spoštovati tudi naše ter spoznati, da smo Slovani vendarle tudi toliko vredni, kakor vsak drug narod.

To bomo pa dosegli, če se bomo svojega držali ter svoje tudi sami spoštovali, takšnim tujim svetovalcem pa pot pokazali v njihove kraje, odkoder so prišli nas vznemirovat.

Se jeden kraj imamo na Hrvatskem, ki je poln naravnih krasot in ki se ne dá prisposodobiti z mnogimi alpskimi predeli. To so politviška jezera (12 njih) s krasnimi slapovi. Jedno jezero teče v drugo in iz zadnjega reka Korana, ki se izliva kraj Karlovca v Kolpo. V novejšem času se ta kraj po letu močno pohaja.

Neki premožnejši ljudje so si postavili celó že letna stanovanja poleg teh jezer. Ker je nade, da bo ta kraj sčasoma znamenito letovišče postalo, zanimajo se zanj že tudi naši državni poslanci ter so celó na ogerskem saboru vprašali ministra poljedelstva, ne bi li se hotel zaradi tega kraja sporazumeti s hrvatsko vlado. Ves predel je namreč zaraščen z gosto hosto, ki je državna, tedaj tudi ves ta kraj in z njim ima pravo razpolagati ogerski minister. Če se poseka vsa šuma v tem kraju, izgubila bodo tudi jezera svojo krasoto, zato se mora minister prositi, da tega ne stori. A da se zopet tujci ne okoristijo z zemljo, treba bude to preprečiti posredovanjem naše vlade.

Zalostno je, da z našo zemljo odločujejo Madjari in da se morajo Hrvati z njimi pogajati, če hočejo s svojim zemljiščem kaj ukreniti. To je žalostna odvisnost, katero je zakrivila pa naša lastna malomarnost, kar se pa zdaj ne dá tako lahko popraviti. Slovanska malomarnost je kriva, da nam v lastnih naših zemljah tujci zapovedujejo.

Socijalne stvari.

Češka prodajalnica na Bolgarskem se uprav sedaj snuje. Začelo je to misel širiti društvo za izvoz s Češkega, Moravskega in Šleskega. Pridno se oglašajo udeleženci in upati je, da se v kratkem odpre. Češki izdelki bodo brez dvojbe zadovoljevali bolgarske kupce, saj celo na Francoskem v nekaterih stvaréh veljajo kot prvi in merodajni. „Nova Preša“ z dne 23. nov. v večernem listu poroča, kako se sedaj velika večina pariških gospej krasí z izdelki, ki se imenujeje „bijouterie nationale t h e q u e“. — Zanimivo je pri prodajalnici vzlasti to, da bo upravitelj prodajalnice samo zastopnik prodajalcev, in le s provizijo plačan posrednik mej češkim trgovcem in bolgarskim kupeem.

Proračun mesta Zagrebskega za l. 1893 kaže rednih potreb 607.614 gld., izvenrednih pa 69.387 gld.; tedaj skupno 677.001 gld. V to je rednega pokritja 603.512 gld., izvenrednega — 919 gld. — Primanjkuje tedaj — 72.570 gld., ki se bo pokrili večinomoma z 12% občinsko doklado. — Samo na sebi bi to ne bilo slabo, a dve stvari ste vendar le žalostni. Vedno se manjša mestni dac, kar je le posledica slabih gospodarskih, vzlasti vinograjskih razmer. — In dalje ni v proračunu ni z besedico omenjena Zagrebu toliko potrebna kanalizacija, dasi že mesece in mesece leže dotični operati izdelani pri vladi in dasi sta ban in g. Mošinski najsvetše neje obljubila, da hočeta delati nató, da se vprašanje o kanalizaciji čim preje reši.

Panama. Odsek zbornišni, o katerem smo že poročali, se je srečno izbral. Volitve se ni vdeležila desnica; vendar pa se iz njene srede izvoljeni volitev sprejeli. Kakor sedaj govore, se bo odsek pečal še z dotičnimi stvarmi, ki se tičejo zbornišne časti in ne bo poseljal v pravosodje. — Zatoženci so klicani pred apelni dvor in ne pred navadno sodišče, ker je star Ferdinand Lesseps vel. častnik častne legije. Ta mož je pa zadnje dni tako hudo zbolel, da mu ne bo možno priti pred sodišče. — Jeden zatožencev, baron Rajnah pa je že pred nekaj dnevi umrl. Njegov domači zdravnik in — vse javno

mnjenje z njim sodi, da ne naravne smrti; trdé, da se je zastrupil. V obče bo gotovo še obilo poročati o takih slučajih; samomori, kot najstrašnejši pojavi v našem javnem življenju, — — — — — brezvestnih in goljufnih liberalnih špekulacij.

Petrolej. Temu, kar smo pod tem zaglavjem že pisali, dostavljamo, da so židovski lastniki ruskih petrolejnih vrečev že tudi izdelali načrt, v koliko se ima petrolej podražiti. Surove nafte jeden pud (pud = 16.380.476 kg.) je stal na mestu, koder se je dobival do sedaj 1 $\frac{1}{4}$ —2 $\frac{1}{2}$ kopejke; odslej ima stati 6 kop.; petroleja pud ima poskočiti s 7 kopejek na 23—25 kop. — Nekako 15 milijonov rubljev se bo pri tem čistega zaslužilo, ker se na leto okrog 300 milijonov pudov petroleja pridobiva.

Socijalno-demokratska vera. V veliki zastop mesta Berna so mej drugim izbrali tudi socijalnega demokrata — Stecka. Ko je imel priseči, se je jel braniti, češ da mu njegovo versko prepričanje tega ne dopušča. Zastop je sklenil s 134 proti 40 glasovom, da mora priseči, Steck pa se je pritožil na zvezno vlado.

Dobrodelnost se množi. Oglašajo se zdravniki, da te brezplačno zdrave; drugi, da ti zastopj porrežejo kurja očesa, in še mnogo podobnih oglasov čitaš. Nove vrste dobrodelnost pa se je pojavila zadnji čas v Petrogradu. „Znameniti“ plesni učitelj Davinhof oglašá namreč javno to-le: V franko-ruskem plesu poučujem brezplačno uboge dame v torkih in petkih.

Zlato bo zopet dražje. V Londonu je cena za eno palico zlata dospela zadnje dni na 78 šilingov (1 šil = 1 marka). Naš finančni minister se je sicer jako točno izognil odgovoru, kje in kako bo dobil zlata za urejenje valute. Prav je imel, ker jedini odgovor bi mu bil: ne v em.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 29. novembra.

(Udanostne izjave) so poslane nadalje prevzvišenemu knezoškofu ljubljanskemu te-le občine: Ovsíše-Dobrava, Moravče (sv. Križ pri Litiji) Talčivrh in Loka v črnomeljsem okraju. — Slava zavednim občinam!

(Zoper Slovence in zoper klerikalce.) Državno-zborska kriza na Dunaju še vedno ni končana. Nemški liberalci še niso dosegli vseh svojih namerov, namreč Taaffeja vréti in Plenerja posaditi na njegovo mesto. Sami že čutijo, da je to sedaj zanje še preokislo grozdje; zato so se jeli pogajati z vlado. Kot žrtvo od vlade, da jej ostanejo zvesti, zahtevajo odstranitev nemških klerikalcev in Slovencev iz skupine, iz katere naj se po željah nemško-liberalne stranke skrpa državnozborna večina. Nemški konservativni in slovenski poslanci so torej nemškimi liberalcem najhujši trn v peti. Pač morajo nemški katoliški poslanci biti zeló zanesljivi zavezniki slovenskih poslancev, da jih nemški liberalci stavijo v eno vrsto s slovenskimi poslanci. In vendar slovenski liberalni listi pri vsaki priliki in nepriliki udrihajo po njih. Ta kriza nam zopet kaže, kje treba verno-katoliškim Slovincem iskati svojih zaveznikov.

(„Pozor, hrib se ruši!“) Tak naslov se bere na deskah, postavljenih pod debelim hribom v rudniški fari pri Ljubljani, kjer kopljejo zemljo za gradjenje dolenske železnice. Hiša nekega rokodelca-tesarja, ki stoji pod debelim hribom, je v nevarnosti, ker se je vsled razpok jela rušiti temeljska plast. Komisija je spoznala nevarnost ter odločila, da se morajo iz hiše izseliti. Železniška družba mora gospodarju preskrbeti drugod stanovanje, oziroma odkupiti hišo. O tem se sedaj vrše razgovori. Želeti je, da gospodar, ki se mora v tako neprilicnem času seliti iz lastne hiše, prejel za to nezgodo pošteno odškodnino.

(„Slov. Narod“ pred sodiščem.) Vredništvo „Slov. Naroda“ branilo se je vsprejeti popravek občinskega urada poljanskega na neresnični dopis iz Poljan v „Slov. Narodu“ z dne 25. oktobra t. l. Občinski urad v Poljanah je vložil zaradi tega kazensko ovadbo in danes bila je o tem obravnava pri c. kr. z. m. del. okrajnem sodišču v Ljubljani. Sodišče je obsodilo odgovornega vrednika Josipa Nollija na 20 gld. globe s določilom, da mora objaviti zadevni popravek poljanske občine, sicer bude izdajanje lista ustavljeno.

(Z Breznice) smo prejeli sledečo žalostno vest: Ljubljanski osmošolec Anton Svetina prišel je 26. t. m. po 9. uri zvečer nepričakovano na svoj dom v Žirovnico. Govoril je samo z domačim hlapcem ter

ga prosil, naj mu da svetilnico iz konjskega bleva, da pojde v hišo spat, ne da bi koga budil. Ko ga pa drugo jutro ne najdejo v hiši, gresta ga oče in mlajši brat iskat. Po sledu, ki se je poznal po snegu, prideta na občinski pašnik blizu Vrbe, kjer ga najdeta — mrtvega; poleg njega je ležal samokres. — Sodnijsko-zdravniška komisija, ki je truplo raztelesila, izrekla se je soglasno, da se je mladeniču pamet zmešala; vsled tega je bil danes zjutraj na brezniškem pokopališču sicer popolnoma priprosto, vendar pa cerkveno pokopan. — Dobrotljivi Bog bodi milostljiv sodnik njegovi neumrjoči duši!

(Cerkvena vest.) Z Notranjskega se nam poroča: Dne 19. novembra je prišel g. Josip Lukanec, vpokojeni beneficiját, iz Lozic k sv. Ivanu poleg Matenje vasi in se je vselil pri tamošnji kapelanjski cerkvi. Z velikim veseljem ga je sprejelo ljudstvo, ki je bilo že blizu 12 let brez duhovnika pri tej cerkvi. Za stare in bolehne ljudi je bilo to dosti težavno posebno v zimskem času, ko večkrat slaba vremena in huda burja slabotnim in starim ne dajo daleč hoditi.

(Akademično društvo „Triglav“) v Gradcu priredi v četrtek dne 1. decembra sedmo zborovanje v zimskem tečaju s tem-le vspešnim: 1. Citanje zapisnika. 2. Poročilo odborovo. 3. Poročilo o častnem sodu. 4. Slučajnosti. — Lokal: „Hotel Kaiserkrone“. Začetek ob osmi uri zvečer. Slovanski gostje dobro došli!

(Bolezen.) Iz Slavine se nam poroča: Ravno zdaj v drugi polovici meseca novembra se vrstita in skušata močna burja in mrzel sever, ki sta nam napravila velik mrz, vznikom pa led, katerega so jeli pošiljati južnim mestom. Dasi se je zrak ohladil in očistil, vendar noče pojenjati nalezljiva vročinska bolezen v Kočah. Vedno je še dosti bolnikov, in tudi na novo obolevajo. Zbolelo jih je že nad 50, pri nekaterih hišah po štirje ali tudi še več; a umrle ste le dve ženski v pričetku te bolezni. Nekateri se ubranijo postelje, drugi leže po jeden ali dva tedna, večinomoma pa po šest do osem tednov in še dalje. Prijemlje se bolezen le bolj mladim in onih pri srednji starosti. Mladi fant iz Slavine, ki je v Kočah čredo pasel, je prinesel bolezen domov v Slavino in v kratkih dneh so oboleli štirje drugi v njegovi rojstni hiši. Zdaj se utegne prejkone tudi tukaj razširjati bolezen po vasi.

(Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani) — je imelo dne 23. novembra svojo LXIII. sejo. Navzočni: Tomo Zupan (prvomestnik), dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, Matej Močnik, Ivan Murnik, Luka Svetec (podpredsednik), dr. Vošnjak (denarničar), Andrej Zamejje, Anton Zlogar (zapisnikar). Od nadzorništva: Ivan Vrhovnik. — Prvomestnik naznanja, da je došla za vojaško knjižnico domačega polka naročba „Junakov“. — Blagajnik poroča, da je v poslednjih mesecih vodstvu došlo izredno veliko darov in doneskov, tako da ima družba že do zdaj za 2000 gld. več dohodkov, kakor celo lansko leto. Rastli so pa tudi troški v isti meri, posebno radi razširjanja tržaške šole in ustanovitve dveh novih šolskih vrtcev. Vspeh bi bil še ugodniši, da bi 32 podružnic dozdej z letošnjimi prispevki zastalo; ker se računski sklepaajo s koncem leta, vabimo jih uljudno, da vsaj do takrat vpošljejo svoje doneske, če tudi majhne, saj vemo, da „zrno do zrna pogača — kamen do kamena palača“. — Tajnikova izvestja o tekočih zadevah vzamejo se odobrovalno na znanje. Slavnim podružnicam se uprav zdaj razpošiljajo „Vestniki“. Družbine knjižnice VII. „Junaki“ in VIII. zvezek: „Cigler“, kakor tudi okrožnica, s katero naj blagovolijo načelnštva povabiti posamne rodoljube svojega okraja k še obilnišemu pristopu. Vestniku VI. str. 64. vrnila se je neljuba pomota, izkaz poslanih doneskov velja namreč za leto 1891, ne pa za 1892. Na str. 87 je izostalo: število otrok zabavišča v ulici Barzolini v Gorici, ki znaša 48, a v ulici sv. Klare pa 54. — Za družbino posestvo dr. Čučka se je oglasil kupec, s katerim se sklene kupna pogodba. — Vsled odgovodi vrtarice gđe. Antonije Nadlišek-ove imenuje se zabavišču pri sv. Jakobu v Trstu otroška vrtarica gđe. Ivanka Mikota. — Dovolilo se je več podpor v učilih, v denarjih pa n. pr. Katoliškemu podpor-nemu društvu v Celju za dekliško šolo, dijaški kuhinji v Ptuj, podpor-nima društvoma slovenskih visokošolcev na Dunaju in v Gradcu. — Vsled izvenredno nabranih in priposlanih darov v znesku 100 gld. pristopili sta mej družbine pokrovitelje podružnici „Loški Potok z Drago“ in „Pivka v Sent-Petru“ na Krasu.

